

ARCHIWUM ETNOGRAFICZNE

Tropem Kolberga – etnograficzne badania terenowe Zagłębia Dąbrowskiego
Projekt MKiDN – Kolberg 2014

Miejscowość: Preczów	Zagadnienie ogólne: ZWYCZAJE I OBRZĘDY Karnawałowe	Zagadnienie szczegółowe: Metryczka Grupy Zapustne
Województwo: śląskie		
Informator: Elżbieta Pilarska	Numer karty: 1	
Badacz: Kacper Lupa		
Data: 23.05.2014		

CZEŚĆ I

METRYCZKA

Dane informatora:

1. Imię i nazwisko informatora: Elżbieta Pilarska
2. Data (rok) i miejsce urodzenia: 15.07.1955, Sosnowiec
3. Miejsce zamieszkania (od kiedy mieszka w danej miejscowości, wsi?): Preczów, od 2005
4. Wyznanie: rzymsko - katolickie
5. Wykształcenie i zawód: zawodowe, fryzjer

CZEŚĆ II

GRUPY ZAPUSTNE

1. Zdaniem informatora grupy zapustne, to grupy przebierańców, które w okresie karnawału chodziły po wsiach „po kolędzie”, kolędnicy - to para nowożeńców, koza, śmierć i kosmate diabły. Ubrania były stosowne do postaci. Zwykle były kolorowe, wesołe.
Podczas kolędowania odgrywali krótkie scenki fabularne. Składali życzenia Wszelkiej pomyślności w Nowym Roku.
Używali instrumentów: akordeonu, bębnów, talerzy, grzechotek. W zamian za powinszowania otrzymywali poczęstunek lub skromne datki.
2. W obecnych czasach zaciera się tradycja grup zapustnych, coraz rzadziej można zauważyć ten rodzaj obrzędów.
Natomiast w Preczowie w role kolędników wcielają się dzieci z udziałem dorosłych.
Chodzą po domach, śpiewają kolędy, składają życzenia noworoczne otrzymują w zamian poczęstunek (ciasto, cukierki) lub skromne datki.

ARCHIWUM ETNOGRAFICZNE

Tropem Kolberga – etnograficzne badania terenowe Zagłębia Dąbrowskiego
Projekt MKiDN – Kolberg 2014

Miejscowość: Preczów	Zagadnienie ogólne: ZWYCZAJE I OBRZĘDY Karnawałowe	Zagadnienie szczegółowe: Metryczka Ostatki
Województwo: śląskie		
Informator: Elżbieta Pilarska	Numer karty: 2	
Badacz: Kacper Lupa		
Data: 23.05.2014		

II OSTATKI

1. Zdaniem informatora ostatki to koniec karnawału, nazywane również kusakami, mięsopustem czy diabelskimi dniami. Ostatki obejmowały ostatni tydzień karnawału.

Z ostatkami wiązały się liczne obrzędy. Tańce kobiet i mężczyzn mające zapewnić urodzaj.

Kobiece płąsy zapewniały urodzaj lnu i konopi, a mężczyźni urodzaj zbóż i ziemniaków.

W czasie ostatków odbywały się liczne zabawy, ucztę z obficie zastawionymi stołami.

Młode dziewczęta brały udział w „podkociołkach”, a oznaczało to taniec za opłatą.

Dziewczęta wrzucały monetę pod figurkę koziołka przed tańcem co zapewnić im miało szybkie zamążpójście.

2. Okres ostatków wiązał się z suto zastawionym stołem i dużą ilością napojów alkoholowych. Podczas ostatków wypiekało się różnorodne ciasta serniki, makowce, torty, baby, wypiekano ciasteczka o fantazyjnych kształtach (gwiazdki, misie, kwiatki, księżycy) Pieczono również wiele rodzajów mięs, przyrządzanych na wiele sposobów.

Przygotowywano, również wiele gatunków ryb opiekane, marynowane, w pomidorach.

Podstawową potrawą był również bigos z kapusty i mięsa, kielbasy.

Obecnie w karnawale jest kilka gatunków ciast, sernik, makowiec, śledź na kilka sposobów przyrządzany, bigos oraz różnorodne gatunki napojów alkoholowych.

3. Zabawy organizowano w świetlicach, restauracjach, lub w domach.

W czasie zabaw ostatkowych zwyczajem były tańca kobiet i mężczyzn.

Zabawa ostatkowa kończyła się o północy.

4. Współcześnie zabawy odbywają się w restauracjach, raczej zorganizowane, lub w mniejszym gronie w domach.

Nie zawsze przestrzega się zakończenia zabawy o północy. Zabawa kończy się rozejściem do domów. Spożywa się ciasta torty, liczne sałatki warzywne, potrawy na ciepło, w postaci bigosu, barszczyku, krokietów, pasztecików oraz liczne napoje alkoholowe.

ARCHIWUM ETNOGRAFICZNE

Tropem Kolberga – etnograficzne badania terenowe Zagłębia Dąbrowskiego
Projekt MKiDN – Kolberg 2014

Miejscowość: Preczów	Zagadnienie ogólne: ZWYCZAJE I OBRZĘDY Karnawałowe	Zagadnienie szczegółowe: Metryczka Tłusty czwartek Środa Popielcowa
Województwo: śląskie		
Informator: Elżbieta Pilarska	Numer karty: 3	
Badacz: Kacper Lupa		
Data: 23.05.2014		

III TŁUSTY CZWARTEK

1. Tłusty czwartek to ostatni czwartek przed środą popielcową, czyli ostatnia okazja do beztróskiego oddania się karnawałowemu nieumiarkowaniu w jedzeniu.
2. Tradycją Polaków jest wypiekanie pączków, faworków, Pączki i faworki zwykle przygotowywała gospodyni domu, lecz pomagali wszyscy domownicy. Według informatora, wypiekanie pączków było związane z nadchodzącym postem. Przed pierwszym dniem postu, należało się pozbyć wszelkich zapasów tłuszczu, jaj, cukru, owoców, dlatego też pieczenie przysmaków w postaci pączków było bardzo dobrym rozwiązaniem. Obecnie zdarza się, że w domach wypieka się w tłusty czwartek pączki oraz faworki (zwane chrustem). Najczęściej jednak pączki kupuje się w sklepach, piekarniach.
3. Tradycja mówi, że im więcej pączków się zje tego dnia, tym większe szczęście będzie towarzyszyć człowiekowi przez cały rok.

IV ŚRODA POPIELCOWA

1. Środę popielcową nazywano również Popielcem, Wstępną środą.
Popielec to wstęp do czterdziestodniowego postu, to również dzień ścisłego postu od 18 roku do 60 roku życia. Obowiązywał jeden posiłek do syta.
2. W Popielec uczęszczało się do kościoła w celu posypania głów popiołem.
Popiół, był przynoszony z domu pochodził on z palm poświęconych w niedzielę palmowa z poprzedniego roku.
Posypywanie głów popiołem oznaczało oczyszczenie się z grzechów.
Współcześnie również obowiązuje post ścisły, chodzi się do kościoła na posypanie głów.
3. Środa popielcowa dla katolików to dzień zadumy, refleksji, żalu za grzechy i umartwianie się. Zwyczaje środy popielcowej istnieją do czasów obecnych.